

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

СОЦІОЛОГІЯ ПОСТМОДЕРНУ

спеціальність	054 «Соціологія»	обов'язковість дисципліни	вибіркова
освітня програма	Соціологія	факультет	Менеджменту, адміністрування та права
освітній рівень	перший (бакалаврський)	кафедра	ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін

ВИКЛАДАЧ

Агаларова Карина Адільівна

Вища освіта – спеціальність соціолог-політолог, викладач соціально-політичних дисциплін

Науковий ступень – кандидат соціологічних наук 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології

Вчене звання – доцент кафедри соціології та політології.

Досвід роботи – 20 років

Показники професійної активності з тематики курсу:

Співтворка одного навчального посібника для опанування курсу Історія соціології: Історія соціології: навчальний посібник / За заг. редакцією І.П. Рущенко – Х.: НТУ «ХП» , 2017.

Авторка міжнародних та фахових публікацій:

THE INTERNET AS AN EDUCATIONAL AND COMMUNICATIVE ENVIRONMENT FOR STUDENT YOUTH // AD ALTA:

Journal of Interdisciplinary Research: [http:// www.magnanimitas.cz](http://www.magnanimitas.cz) /12-01-xxv (2022) (Article Web of Science of Core Collection);

SOCIAL ADVERTISING AS A TOOL OF SOCIAL MARKETING AND A WAY TO FORM A POSITIVE BRAND IMAGE // AD ALTA:

Journal of Interdisciplinary Research: [http:// www.magnanimitas.cz](http://www.magnanimitas.cz) /12-01-xxv (2022) (Article Web of Science of Core Collection).

Підвищення кваліфікації за програмою Парадигма вищої освіти в умовах війни та глобальних викликів XXI століття. Свідоцтво ADV-180705-OSUIA від 28.08.2022. Навчальне навантаження 180 годин / 6 кредитів.

Авторка 1 навчально-методичного та співавторка 5 навчальних та навчально-методичних посібників;

телефон

0975073388

електронна пошта

karinaagalarova18@gmail.com

дистанційна
підтримка

Zoom

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	формування компетентностей для професійної діяльності за спеціальністю 054«Соціологія»
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, позааудиторні заняття, реферативна робота
Обсяг і форми контролю	3 кредити ECTS (90 годин): 12 годин лекції, 18- практичні; підсумковий контроль – залік.
Вимоги викладача	вчасне виконання індивідуальних завдань, виконання тестових завдань, активність, командна робота
Умови зарахування	згідно з навчальним планом

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ І ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Компетенції	СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.	Програмні результати навчання	РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми. РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.
--------------------	--	--------------------------------------	---

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (ДИСЦИПЛІНИ)

Лекція 1.	Соціологія постмодерну як нове соціологічне знання	СЗ 1	Соціологія постмодерну як нове соціологічне знання	Самостійна робота	Підготовка рефератів, презентацій за темами курсу: 1. Критеріальні засади типологізації суспільств. 2. Основні характеристики періоду постмодерну. 3. У чому полягають аспекти ситуації постмодерну - політичний, соціальний, культурний та економічний. 4. Чи можливе поєднання процесів, що визначають різні аспекти ситуації постмодерну. 5. У зв'язку з чим виникає потреба у оновленні соціологічного знання? 6. Соціологічне уявлення як чинник розвитку соціологічних поглядів періоду постмодерну. 7. У чому полягають відмінності етапів у рамках періоду модерну? 8. Що виступає критерієм для розрізнення етапів модерну? 9. Які наукові школи отримали найбільший розвиток за часів модерну? 10. Які метапарадигми характеризують змістовні характеристики періоду модерну? 11. Модерн як актуальна сучасність. 12. Аспекти ситуації модерну? 13. Чим ситуація модерну може відрізнятися від постмодернової ситуації? 14. Зростання динамічного чинника у розвитку суспільства. 15. Зростання ризиків суспільного розвитку. 16. Типологія постмодерністських теорій у соціології. 17. Чим обумовлена потреба у появі теоретичних конструкцій для осмислення ситуації постмодерну? 18. Загальні риси постмодерну як стану розвитку людського суспільства. 19. Чим відрізняються теоретичні позиції “типових постмодерністів” від “постмодерних маніфестантів” та “антімодерних деконструктивістів” й “тематичних концептуалістів”? 20. Постструктуралізм як універсальна ознака належності до постмодернізму.
Лекція 2.	Модерн як підґрунтя періоду постмодерну	СЗ 2	Модерн як підґрунтя періоду постмодерну		
Лекція 3.	Типологія соціологічних теорій постмодерну та його основна проблематика.	СЗ 3	Типологія соціологічних теорій постмодерну та його основна проблематика.		
Лекція 4.	Розвиток ідеї постмодерну в працях Ж.Ф. Ліотара	СЗ 4	Розвиток ідеї постмодерну в працях Ж.Ф. Ліотара		
Лекція 5.	Теорії постструктуралізму М.Фуко та деконструктивізму Ж.Дерріди.	СЗ 5	Теорії постструктуралізму М.Фуко та деконструктивізму Ж.Дерріди.		
Лекція 6.	Футурологічний напрям	СЗ 6	Футурологічний напрям		

	постмодерна в доробках Дж. Нейсбітта.		постмодерна в доробках Дж. Нейсбітта.	
Лекція 7	Суспільство “третьої хвилі” Е. Тоффлера – розвиток футурологічної тенденції у соціології постмодерну.	СЗ 7	Суспільство “третьої хвилі” Е. Тоффлера – розвиток футурологічної тенденції у соціології постмодерну.	
Лекція 8.	Управління та світовий порядок у 21 сторіччі: концепція сильної держави Ф. Фукуями.	СЗ 8	Управління та світовий порядок у 21 сторіччі: концепція сильної держави Ф. Фукуями.	
Лекція 9.	Постмодерністські погляди на суспільство Жана Бодріяра.	СЗ 9	Постмодерністські погляди на суспільство Жана Бодріяра.	
Лекція 10.	Постмодерністські погляди А. Турена на суспільство та конфлікти в ньому.	СЗ 10	Постмодерністські погляди А. Турена на суспільство та конфлікти в ньому.	
Лекція 11.	Постмодерністські підходи Зігмунта Баумана та Іммануїла Валлестайна до дослідження проблем суспільного розвитку.	СЗ 11	Постмодерністські підходи Зігмунта Баумана та Іммануїла Валлестайна до дослідження проблем суспільного розвитку.	
Лекція 12.	Теорії глобального розвитку. Теорія Ульріха Бека про суспільство “ризиків”.	СЗ 12	Теорії глобального розвитку. Теорія Ульріха Бека про суспільство “ризиків”.	
				<ol style="list-style-type: none"> 21. Критичне відношення до напрацювань модернізму. У чому воно полягає? 22. Антиідентифікація й деконструкція як характерні риси постмодерністських теоретичних концептів. 23. Соціологічна змістовність як індикатор посмодерністської приналежності. 24. Що виступає загальною рисою для усіх теоретичних напрацювань Ж.Ф. Ліотара? 25. До чого приводить втрата довіри до метанарративів? 26. Що таке метанарративи та які різновиди їх існують? 27. У чому полягає “парадокс” Ліотара? 28. Ідея Ж.Ф. Ліотара про “археологію знань”. 29. Бачення Ліотаром ролі компетенцій. 30. Що мав на увазі Ліотар коли стверджував, що студенти – гуманітарії це – невраховані бізробітні? 31. Які наслідки мають для вищої освіти процеси технократизації навчання? 32. М.Фуко як видатний представник постструктуралізму. 33. У чому полягали “археологічні розкопки” людського знання за М.Фуко? 34. Що мав на увазі М.Фуко коли пропагував ідею “генеалогії сили”? 35. Хаос та випадковість як характерні риси теоретизування за Ж.Дельозом. 36. Людина як “бажаюча машина” за Ж.Дельозом. 37. Що означає “ризом” та як дане поняття використовується Ф. Гваттарі та Ж. Дельозом? 38. Деконструктивізм Ж.Дерріди. У чому полягає його головна ідея? 39. Що означає перехід до виробництва та розподілу інформації як зарактеристика рівня суспільного розвитку? 40. У чому полягає мегатренд відходу від положення самодостатньої економічної системи? 41. Яке значення має термін “мегатренд”? 42. Що за Нейсбітом означає поняття “інформаційна економіка”? 43. Які управлінські моделі отримують переваги у контексті мегатрендів Дж.Нейстітта? 44. Як Ви прокоментуєте висловлення Дж.Нейсбітта про те, що майбутнє вже є у теперешньому? 45. 1. У чому полягає підхід Е.Тоффлера до аналізу історії людства? 46. Чим відрізняється зміст аграрної, індустріальної та зверхіндустріальної цивілізацій? 47. Які наслідки та прояви приходу “третьої хвилі” цивілізаційних змін? 48. Як у “інформаційну” епоху змінюється уява про власність? 49. Що вважає головним ресурсом для суспільств “третьої хвилі” Е. Тоффлер? 50. Джерело влади за Е. Тоффлером? У чому воно? 51. Який порядок покликана створювати держава та на чому він має базуватися? 52. Яке значення має “прибутковий” порядок? У чому його сенс? 53. Які три питання вважає обов’язковими для вирішення Ф.Фукуяма при аналізі проблем сильної держави? 54. Яку роль відіграє держава у історії суспільства? 55. У чому полягає сутність державності? 56. У чому відмінність змісту поняття “державності” від поняття “держава”? 57. Як повинні сполучатися у сильній державі сфера державного впливу та сила державної влади (за Ф.Фукуямою)? 58. Про які аспекти компетенції державних органів веде мову Фукуяма? 59. Децентралізація як інструмент демократизації управління у державі.

60. У чому може полягати небезпека високого рівня децентралізації для держави?
61. У чому полягає сенс “антисоціальної теорії” Ж.Бодрійяра?
62. Що означає “кінець соціального” за Бодрійяром?
63. Яке сучасне суспільство визначається як “суспільство споживання” ?
64. У чому полягає небезпека споживання символів та знаків?
65. Яким чином стратифікується суспільство споживачів?
66. Що означає заміна споживчої вартості на символічну вартість?
67. Символіка обміну та яким чином вона дозволяє Бодрійяру виокремлювати цивілізаційні стадії в історії людства?
68. Відмінність стадій в історії людства, що виокремлюються за рахунок появи та закріплення символічного обміну?
69. Що таке гіперреальність?
70. Наведіть приклади симулякрів та симуляцій у сучасній соціальній практиці.
71. Відмінні риси програмованого суспільства- у чому вони полягають?
72. У чому полягає головний соціальний конфлікт постіндустріального суспільства?
73. Перспективи розуміння соціального конфлікту у сучасному суспільстві.
74. У чому полягає відміна позиції А.Турена від марксистської відносно поняття експлуатації.
75. Як за рахунок віджуждення людини від соціального та культурного життя визначається система взаємовідносин, що нав'язуються пануючим класом?
76. А.Турен про основні форми соціального домінування.
77. Яким чином з використанням понять “соціальний клас”, “зацікавлених груп” та “груп тиску” А.Турен пропонує характеризувати класову структуру постіндустріального суспільства?
78. За рахунок чого, на Ваш погляд, можливе адекватне розуміння сутності постіндустріального суспільства? (використуйте ідеї Турена про відмову від економічного детермінізму та пріоритетність індустріальної сфери й пов'язаних з нею конфліктів).
79. Поняття “ментальності” як базове для визначення відмінності модерну та постмодерну.
80. Основні риси посмодерну за З.Бауманом.
81. Яке бачення моралі у суспільстві постмодерну пропонує З.Бауман?
82. У чому різниця між “законодателями” та “інтерпретаторами” з точки зору З.Баумана?
83. Що, з точки зору З.Баумана, складає предмет соціологічної теорії постмодерну?
84. Які загальні риси соціології постмодерну визначає З.Бауман?
85. І.Валлерстайн про мультидисциплінарний дискурс стосовно сучасного суспільного життя.
86. Яку одиницю соціального аналізу пропонує І.Валлестайн (історична система)?
87. Який розвиток є характерним для світ-системи?
88. Яким бачить майбутнє світ-системи І. Валлерстайн?
89. Основні тенденції глобалізації.
90. “Космополітизація” та ”метаморфозіс” як головні треди глобалізаційних процесів.
91. Глобальні загрози як стимул космополітично орієнтованим рішенням та генерації нових глобальних норм.
92. Що означає “метаморфозіс” за Ульріхом Беком? (приховані побічні ефекти від глобальних ризиків).
93. Соціальний метаболізм як глобальний ризик та “продукування нової реальності”

- за рахунок посилення ефектів міграції у світі.
94. Яким чином в українському суспільстві можуть проявлятися впливи “космополітизації” та “метаморфозису”.
95. Як впливає соціальний метаболізм на соціальну структуру сучасного українського суспільства?

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Література	<p>1. Енциклопедія постмодернізму [за ред. Ч. Вінквіста та В. Е. Тейлора ; пер. з англ. В. Шовкун. Київ. : Основи, 2003. 503 с.</p> <p>2. Франкел Б Постіндустріальні утопісти. Пер. з англ. О. Юдіна. Київ: Ніка-Центр, 2005. 304 с.</p> <p>3. Щербина В. В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина. Запоріжжя, КГУ, 2011. 216 с.</p> <p>4. Фуко М. Наглядати і карати. Народження в'язниці / М. Фуко. К.: Основи, 1998. 392 с.</p>	Методичне забезпечення	<p>1. Робоча програма навчальної дисципліни «Соціологія постмодерну» складена для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 054«Соціологія». Укл.К. А. Агаларова. Харків, 2023. 26 с.</p>
-------------------	--	-------------------------------	--

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

	СИСТЕМА	БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумковий контроль	100-бальна, національна ECTS	до 50	50% від підсумкової оцінки за навчальний курс (екзаменаційне випробування в усній формі або тестування)
Поточний контроль	100-бальна накопичувальна	до 50	<p>якість та активність роботи на лекційному занятті (участь у дискусії тощо)</p> <p>якість та активність роботи на практичному або семінарському занятті (виконання завдань, участь у дискусії)</p> <p>якість виконання завдань у межах самостійної роботи</p> <p>якість виконання індивідуального завдання</p>

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.